

Barbie: μία απροσδόκητα καλή ταινία

Με μια έξυπνη εναρκτήρια σεκάνς και ένα εξαιρετικό καστ, η Barbie καταφέρνει να ξεπεράσει τη δυσκίνητη πλοκή και τις φεμινιστικές πεποιθήσεις για να προσφέρει ένα απολαυστικό θέαμα με αστείες στιγμές που καταλήγουν σε κάτι πολύ καλό. Πρέπει να το αναγνωρίσουμε στη σεναριογράφο-σκηνοθέτη Greta Gerwig: βρήκε μια έξυπνη πρώτη προσέγγιση για το θέμα της Barbie. Η πρώτη σκηνή της ταινίας για τη διάσημη/διαβόητη κούκλα της Mattel με το μεγάλο στήθος -που σας παρουσιάζει η Mattel σε συνεργασία με τη Warner Brothers- είναι έξυπνο και αστείο. Δανείζεται την, ειρωνικά μεγαλεπήβολη, προσέγγιση από το [2001: Η Οδύσσεια του Διαστήματος](#), καθώς και την εναρκτήρια φράση από δέκα τρισεκατομμυρία κακές φοιτητικές εργασίας, «ανέκαθεν», για να διαπιστώσει ότι, πριν από τον ερχομό της Barbie, τα κοριτσάκια ανά τους αιώνες είχαν ξεμείνει με πρωτόγονες κούκλες μωρών, με τις οποίες μπορούσαν να παίξουν μόνο τον ρόλο της μητέρας. Αν και το να είσαι μητέρα μπορεί να είναι διασκεδαστικό «για λίγο», όπως τονίζει η αφηγήτρια Helen Mirren, σύντομα ξεθωριάζει.

«Απλά ρωτήστε τη μητέρα σας», όπως λέει όλο αυστηρότητα.

Στη συνέχεια, μια γιγαντιαία κούκλα Original Barbie εμφανίζεται μπροστά σε ένα τσούρμο έκθαμβα κοριτσάκια, ψηλή και εμβληματική σαν άγαλμα μοιά από τη Νήσο του Πάσχα, με το δυναμικό στράπλες μαγιό της με τις ασπρόμαυρες ρίγες, συνοδευόμενο από τα λευκά γυαλιά ηλίου με τα γατίσια μάτια και τα εμβληματικά ψηλά τακούνια της. Η λαμπερή, «πικάντικη» διασκέδαση των ενηλίκων είναι η υπόσχεση της Original Barbie, της εξαιρετικά δημοφιλούς έκδοσης του 1959 που σχεδιάστηκε από τη Ruth Handler, μία από τους τρεις συνιδρυτές της Mattel μαζί με τον σύζυγο και συνέταιρο της, Elliot και τον Harold «Matt» Matson. Προσέξτε τον συνδυασμό των «Matt» και «Elliot» για τη δημιουργία του ονόματος της εταιρείας, που δεν άφησε χώρο για το όνομα της Ruth.

Πρόκειται για κλασικό [παράδειγμα επιχειρηματιών της εποχής του Β' Παγκοσμίου Πολέμου](#), οι οποίοι ξεκίνησαν στα τέλη της δεκαετίας του 1930 με τα νέα πλαστικά lucite και plexiglass, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν εκτενώς στην κατασκευή αεροσκαφών και υποβρυχίων εν καιρώ πολέμου, προκειμένου να δημιουργήσουν καινοτόμα προϊόντα επίπλων. Από εκεί πέρασαν στην ανθηρή αγορά παιχνιδιών της δεκαετίας του 1940.

Η Barbie πήρε το όνομά της από την κόρη των Handler, τη Barbara, όπως εξηγεί αργότερα στην ταινία η μητρική φιγούρα της Ruth Handler, την οποία υποδύεται η Rhea Perlman. Η κούκλα Ken πήρε το όνομά της από τον γιο τους αλλά όπως επισημαίνει στην ταινία ο χαρακτήρας του

διευθύνοντος συμβούλου της Mattel, που τον υποδύεται ο Will Ferrell,, «Δεν μας ενδιαφέρει ποτέ ο Κεν». Αυτό που δεν αναφέρεται είναι το ιδιαίτερα γνωστό γεγονός ότι η Barbie ήταν στην πραγματικότητα ο επανασχεδιασμός μιας πολύ πιο φυλετικά προσδιορισμένης [γερμανικής κούκλας του 1955](#) που ανακάλυψε η Ruth Handler και ονομαζόταν Bild Lilli, ένας χαρακτήρας που προερχόταν από γελοιογραφίες που κυκλοφορούσαν στην εντυπωσιοθηρική δεξιά ταμπλόιντ εφημερίδα, Bild.

Η Lilli ήταν ένα πνευματώδες, σέξι call girl που ζούσε από τη γενναιοδωρία διάφορων μνηστήρων, γνωστή για τα κομψά ρούχα της που την έκαναν «το αστέρι σε κάθε μπαρ». Η κούκλα, όπως και το παράγωγό της, η Barbie, διέθετε διάφορα ρούχα και αξεσουάρ υψηλής μόδας και ήταν αρχικά ένα αστείο δώρο μεταξύ ενηλίκων που θεωρούνταν ακατάλληλο για παιδιά, μέχρι που σχεδιάστηκε για παιδιά στη Γερμανία και επιλέχθηκε για κατασκευή και σε άλλες χώρες.

Τα μαύρα μαλλιά της αρχικής κούκλας Barbie, το έντονο eyeliner και η μπλε σκιά ματιών της έδιναν μια πιο σκοτεινή, νυχτερινή πλευρά που παρέπεμπε σε κάποια από τα χαρακτηριστικά της Bild Lilli αλλά δεν υπήρχε περίπτωση η Mattel να αφήσει αυτή την ιστορία να εμφανιστεί στην ταινία. Η Gerwig επιλέγει να την κάνει μια πιο άχρωμη, πιο ανάλαφρη, πιο αποστειρωμένη ξανθιά, σύμφωνα με τη «Στερεοτυπική Barbie» των μεταγενέστερων μοντέλων, την οποία η Margot Robbie υποδύεται πολύ καλά καθ' όλη τη διάρκεια.

Η μακρά, ευρηματική εισαγωγική σεκάνς της Gerwig μας φέρνει στην Barbieland, όπου εκατοντάδες διαφορετικά μοντέλα της κούκλας, που δημιουργήθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, ζουν μαζί σε έναν ροζ πλαστικό παράδεισο, χαριεντίζονται στο Ονειρόσπιτο της Barbie, όπου «κάθε βράδυ είναι βραδιά για τα κορίτσια» αλλά και διοικούν τα πάντα σε μια κοινωνία που έχει φτιαχτεί γι' αυτές. Μην ξεχνάτε ότι υπάρχει πλέον μια Barbie για κάθε επάγγελμα — η Barbie δασκάλα, η Barbie γιατρός, η Barbie οικοδόμος, η Barbie δικαστής του Ανώτατου Δικαστηρίου, η Barbie πρόεδρος.

Οι χαρακτήρες των ανδρικών κούκλων που συνοδεύουν την Barbie γνωρίζουν τη θέση τους σε έναν κόσμο με επίκεντρο την Barbie και με επικεφαλής τον Original Ken (Ryan Gosling), το λείο, μαυρισμένο, ξανθό, βαρετό, χωρίς γεννητικά όργανα αγόρι της παραλίας, όλοι οι υπόλοιποι Ken –που τους υποδύονται ο Simu Liu και μια σειρά από άλλους όμορφους ηθοποιούς– ξεσπούν σε διασκεδαστικά χορογραφημένους χορούς μέσα στο ψεύτικο τοπίο με τα φωτεινά χρώματα. Δεν ζουν σε κάποιο συγκεκριμένο μέρος αλλά κυρίως αράζουν δίπλα στα σκληρά πλαστικά κύματα, που είναι πάντα έτοιμα να σκάσουν στην ακτή της Barbieland, ενώ ο Ken πιστεύει ότι η δουλειά του είναι «να βρίσκεται στην παραλία». Οι Ken περιστασιακά συγκρούονται για την προσοχή των Barbie και εκφράζουν την απογοήτευσή τους για την ταπεινή θέση τους στην κοινωνία με έναν συγκεχυμένο σεξουαλικό τρόπο, απειλώντας να «πετάξουν ο ένας τον άλλον από την παραλία».

Τότε, ξαφνικά, εν μέσω ενός χορού ντίσκο στο Ονειρόσπιτο της Barbie στην καθιερωμένη βραδιά των

κοριτσιών, η εκστατικά χαμογελαστή Barbie λέει στις εξίσου εκστατικά χαμογελαστές φίλες της: «Σκέφτεστε ποτέ τον θάνατο;».

Λοιπόν, αυτή η σκηνή είναι πολύ καλή.

Μας βοηθάει να κατανοήσουμε το απολαυστικό φαινόμενο [«Barbenheimer»](#), όλα αυτά τα μιμίδια και τις ειρωνικές αφίσες που συνδυάζουν τις ταινίες [Oppenheimer](#) και Barbie, εμπνευσμένα από τη φαινομενικά αταίριαστη προεμιέρα των δύο ταινιών την ίδια μέρα του καλοκαιριού. Για παράδειγμα, ένα ροζ και χαμογελαστό πλάνο του προσώπου της Barbie, πάνω στο οποίο εμφανίζεται η [περίφημη φράση](#) του Oppenheimer όταν οι πυρηνικές δοκιμές έδειξαν τη φρικιαστική δύναμη της μαζικής καταστροφής: «Τώρα γίνομαι ο Θάνατος, ο καταστροφέας των κόσμων».

[Ένα άλλο μιμίδιο](#) διερωτάται αν «θα καταλάβω τον Oppenheimer αν δεν έχω δει πρώτα την Barbie;», επιβεβαιώνοντας μία κοινή αίσθηση ότι, κάτω από τις φαινομενικά ακραίες αντιθέσεις τους, τα δύο αντιπροσωπευτικά στοιχεία της εποχής του Ψυχρού πολέμου –η κούκλα Barbie και η ατομική βόμβα– έχουν μεγάλη σχέση μεταξύ τους. Το ένα είναι η ηλιόλουστη, καταναλωτική άρνηση του τι κάναμε ως υπερδύναμη του μεταπολεμικού κόσμου, το άλλο είναι η σκληρή φρίκη της πραγματικότητας που δημιουργήσαμε

Αν όλη η ταινία της Barbie μπορούσε με κάποιο τρόπο να διατηρήσει την αίσθηση εκείνης της στιγμής, θα έμενε στην ιστορία. Φυσικά, δεν μπορούσε. Ακολουθεί μια μακρόσυρτη εξήγηση για το πώς μια πλαστική κούκλα που κάπως ζωντάνεζε, θα μπορούσε να σκέφτεται τον θάνατο, η πρώτη από τις πολλές κουραστικές προσπάθειες της αφήγησης να δώσει νόημα σε κάτι που δεν μπορεί ποτέ αποκτήσει νόημα κυριολεκτικά παρά μόνο συναισθηματικό νόημα. Φαίνεται ότι κάθε κούκλα στην Barbieland συνδέεται με ένα ανθρώπινο κορίτσι που παίζει με την κούκλα στον Πραγματικό Κόσμο — η America Ferrera και η Ariana Greenblatt υποδύονται αντίστοιχα τη μητέρα και την έφηβη κόρη που έχουν απομακρυνθεί αλλά και οι δύο έπαιζαν κάποτε με τη Στερεοτυπική Barbie. Κατά κάποιο τρόπο, η υπαρξιακή αγωνία της μητέρας και τα σκίτσα της για μία Barbie με Επίμονες Σκέψεις για τον Θάνατο, έχουν ανοίξει μια πύλη στον κόσμο της Barbie, με αποτέλεσμα η Barbie να αναπτύσσει ανθρώπινες ιδιότητες.

Παρόλα αυτά, η δυσκίνητη πλοκή προσφέρει το έδαφος για να ακολουθήσει το απολαυστικό θέαμα που θα μπορούσε να ονομαστεί Βασανιστικά Ανθρώπινη Barbie. Ξυπνάει ζαβλακωμένη, με βρωμερή αναπνοή και, αντί να κατεβαίνει με χάρη από τον επάνω όροφο του Ονειρόσπιτου της, όπως κάθε πρωί, πέφτει κάτω αδέξια. Έχει κυτταρίτιδα και τα μαλλιά της δεν κάθονται σωστά. Το χειρότερο απ' όλα, τα διάσημα πόδια της σε σχήμα ψηλοτάκουνου παπουτσιού έχουν χάσει την τρομερή καμάρα τους και έχουν γίνει εντελώς επίπεδα, κάνοντας όλες τις άλλες Barbie να ουρλιάζουν τρομαγμένες. Όπως αναφωνεί, «δεν θα φορούσα ποτέ τακούνια αν τα πόδια μου είχαν τέτοιο σχήμα!».

Η Barbie συμβουλευεται την απομονωμένη Αλλόκοτη Barbie (Kate McKinnon) για το τι πρέπει να κάνει. Η συγκεκριμένη κούκλα συμβολίζει τι συμβαίνει όταν τα κορίτσια παίζουν πολύ σκληρά με τις Barbie τους, κόβοντας τα μαλλιά τους, ζωγραφίζοντας τα πρόσωπά τους με μαρκαδόρο και

βάζοντάς τες σε μόνιμα, επώδυνα σπαγκάτο. Η Αλλόκοτη Barbie προσφέρει στη Στερεοτυπική Barbie μια επιλογή σαν το Matrix, το κόκκινο χάπι εναντίον του μπλε χαπιού, που εκφράζεται στο δίλημμα ροζ ψηλοτάκουνα εναντίον birkenstocks — να ξεχάσει τα πάντα και να γυρίσει πίσω στο πώς ήταν τα πράγματα ή να ανακαλύψει την αλήθεια. Η Barbie διαλέγει με ευκολία τα ροζ αλλά φυσικά δεν έχει πραγματική επιλογή. Η Barbie πρέπει να αναμετρηθεί με τη δυσάρεστη πραγματικότητα προκειμένου να διορθώσει τα πράγματα.

Εξ αρχής, το ταξίδι της Barbie στον πραγματικό κόσμο —μαζί με τον τυφλά αφοσιωμένο Ken— είναι αρκετά απολαυστικό. Αν και το Λος Άντζελες φαντάζει το ιδανικό πλαστικό μέρος για να προσγειωθούν, με ασορτί φωσφοριζέ σετάκια και φορώντας πατίνια, οι σοκαρισμένες αντιδράσεις της Barbie στη σκληρή πραγματικότητα που συναντά (ξεκινώντας από τη σεξουαλική παρενόχληση) κρατάνε την ταινία για λίγο. Τα έφηβα κορίτσια της Γενιάς Z την περιφρονούν ως μια αποκρουστικά ξεπερασμένη αναπαράσταση οπισθοδρομικών αξιών, με δεδομένη την καταπιεστική πατριαρχική βαρβαρότητα γύρω τους. Εν τω μεταξύ, βρίσκοντας για πρώτη φορά τον εαυτό του σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία, ο Ken θαμπώνεται από τις δυνατότητες της πατριαρχίας και σπεύδει πίσω στην Barbieland για να την μετατρέψει στο βασίλειο του (Kendom), με αποκορύφωμα ένα άκρως επίκαιρο σχέδιο κατάληψης του Ανώτατου Δικαστηρίου και αναθεώρησης του Συντάγματος.

Τελικά, η Barbie μπαίνει σε ένα όχημα χωρίς διακριτικά και συνοδεύεται στα κεντρικά γραφεία της Mattel. Εκεί η Barbie ανακαλύπτει ότι στον Πραγματικό Κόσμο, ακόμη και η Mattel διοικείται από άντρες και ο χαζός αλλά ψυχρός CEO (Will Ferrell) θέλει απλώς να την «βάλει πίσω στο κουτί». Η φυγή της από τη Mattel οδηγεί την ταινία σε μια ολοένα και πιο συγκεχυμένη, μπερδεμένη, βαρύγδουπη προσπάθεια να προχωρήσει την πλοκή και να παραδώσει αυτό που θεωρείται τα κατάλληλα μηνύματα από έναν συνδυασμό μεταξύ της σκηνοθέτιδας Gerwig και της Mattel. Εμφανίζεται η γνωστή, ακίνδυνη, ψευτο-φεμινιστική ρητορεία ενδυνάμωσης που η Mattel εκμεταλλεύεται οικονομικά εδώ και δεκαετίες, παράλληλα με μία νοσταλγική εκ νέου επιβεβαίωση ότι τα προϊόντα που καταναλώνουμε δεν μπορεί να είναι κακά, καθώς η Barbie παρουσιάζεται ως μία περίπου μαγική, ευεργετική και προοδευτική δύναμη που ενώνει γενιές από μητέρες και κόρες.

Αυτό είναι πολύ κακό αλλά ίσως είναι εκπληκτικό το γεγονός ότι η ταινία καταφέρνει να είναι τόσο καλή σε πολλά σημεία της. Εξάλλου, σε τελική ανάλυση είναι μία ακόμα τραγελαφική, πολυδιαφημισμένη αποθέωση του καπιταλισμού, μία ταινία που συνδέεται με συγκεκριμένα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και εξυμνεί επιτυχημένα προϊόντα όπως και οι ταινίες Air, Tetris, BlackBerry και Flamin' Hot Cheetos — όλες κυκλοφορούν το 2023(!). Επιπλέον, η Mattel μας απειλεί με πολλές ακόμη ταινίες που θα είναι βασισμένες στα παιχνίδια της, όπως τα Hot Wheels, Magic 8 Ball, Rock 'Em Sock 'Em Robots, Chatty Cathy και Betsy Wetsy.

Όμως, αν πρέπει να διαλέξω μεταξύ Oppenheimer ή Barbie, ξέρω ότι είμαι με την Barbie, μόνο και μόνο για την εναρκτήρια σεκάνς και το ήδη αγαπημένο μουσικό νούμερο «I'm Just Ken», όπου ένας από τους στίχους λέει «Είναι το πεπρωμένο μου να ζήσω και να πεθάνω μια ζωή ξανθιάς ευθραυστότητας;». Τουλάχιστον αυτό είναι σίγουρο.

Είναι κάπως παράδοξη η αλματώδης επιτυχία της Barbie και του Oppenheimer, η οποία προβάλλεται ως η σωτηρία της κινηματογραφικής βιομηχανίας τη στιγμή που η μεγάλη απεργία των WGA και SAG-AFTRA [απειλεί να σταματήσει την παραγωγή στο Χόλιγουντ](#).

Αν είχε υπάρξει ένα σοβαρό μποϊκοτάζ αυτών των ταινιών, ίσως να είχε φέρει τη βιομηχανία σε ένα τέτοιο τέλμα που θα οδηγούσε σε μια αξιοπρεπή συμφωνία με τους σεναριογράφους και τους ηθοποιούς, προλαμβάνοντας ένα ακόμα πιο άσχημο κινηματογραφικό μέλλον. Από την άλλη πλευρά, η αμερικανική κινηματογραφική βιομηχανία δυσκολεύεται τόσο καιρό να παράγει ενδιαφέρουσες ταινίες που μερικές φορές είναι αμφίβολο αν αξίζει να σωθεί.

Σε κάθε περίπτωση, έχουμε συνηθίσει να έχουμε μόνο κακές επιλογές. Φαίνεται σα να είμαστε εγκλωβισμένοι για πάντα ανάμεσα στα ροζ ψηλοτάκουνα ή τα Birkenstocks, με τα Crocs ίσως ως τρίτη επιλογή. Αλλά αν αγαπάτε έστω και λίγο τη μεγάλη εποχή του Χόλιγουντ των κλασικών ταινιών, δεν μπορείτε να μην αισθανθείτε έναν μικρό ενθουσιασμό που συμβαίνει επιτέλους κάτι ενδιαφέρον στις δημοφιλείς ταινίες.

Μετάφραση του Αλεξάνδρου Μινωτάκη από το [Jacobin](#)